

კულტურული ტრანსფერის მეთოდოლოგია
და თანამედროვე ტრანსლატოლოგია

METHODOLOGY OF CULTURAL TRANSFER
AND TRANSLATOLOGY

ივანე მჭედელაძე

Ivane Mchedeladze

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

საკვანძო სიტყვები: შედარებითი ლიტერატურათმცოდნეობა,
ტრანსლატოლოგია, კულტურული ტრანსფერი

Keywords: comparative literature, translatology, cultural transfer

მხატვრული თარგმანი მნიშვნელოვან როლს ასრულებს როგორც ნაციონალური, ისე მსოფლიო ლიტერატურული პროცესის განვითარებაში, შესაბამისად მეტად აქტუალურია ამ პროცესებთან დაკავშირებული სამეცნიერო კვლევების განვითარებაც.

ტრანსლატოლოგია, როგორც თარგმანის შესახებ მეცნიერება, მულტიმეთოდოლოგიური კონცეფციების კონტექსტში იკვლევს თანამედროვემთარგმნელობითი ურთიერთობების პროცესებს. თავის მხრივ, ეს კონცეფცია ლიტერატურული კომპარატივისტიკის კვლევის საკითხიცაა. ფრანგი კულტუროლოგების მ. ესპანისა და მ. ვერნერის მიერ შემუშავებული ტერმინის – კულტურული ტრანსფერისთვის ამოსავალი ტრანსნაციონალური კონცეფცია კულტურული ზონა. ამ თვალსაზრისით შეისწავლება მთარგმნელობითი კონტაქტებისა და უცხო კულტურის რეცეფციის პრობლემები.

ამ მეთოდოლოგიის მიხედვით ყურადღება მახვილდება კულტურათშორისი გაცვლის პროცესში ტრანსფერის აგენტებზე. ესენი არიან ის ადამიანები, რომელთა ძალისხმევითაც ხდება ერთი კულტურის შესახებ ცოდნის გადატანა და გავრცელება სხვა კულტურის სემიოტიკურ სივრცეში. აგენტებად გვევლინებიან მთარგმნელები და სხვა პერსონები, რომლებსაც შეუძლიათ შუამავლის მისიის განწევა. ლიტერატურულ ურთიერთობათა კვლევებში მათ „შუამავლებსაც“ უწოდებენ.

სამეცნიერო ლიტერატურაში აღიარებული მოსაზრების თანახმად, კულტურული ტრანსფერის თეორია „სამი ძალის“ შესწავლაზე ამახვილებს ყურადღებას. ესენია: მოვლენა/პროცესები, ლიტერატურული ღიაობა და მიმღები-კულტურები, რომლებიც ამზადებენ საფუძველს გავლენისა თუ გადმოტანილი ტექსტის ახალი ნაკითხვისათვის.

ლიტერატურა:

ბუდნი, ვ. და ილნიცკი, მ. - Budnyy, V., Il'nyts'kyy, M. (2008).

Porivnyal'ne literaturoznavstvo. Kyiv: vydavnychiy dim «Kyievo-Mohylyans'ka akademiya». [Будний, В., Ільницький, М. Порівняльне літературознавство. Київ: видавничий дім «Києво-Могилянська академія»].

გაფრინდაშვილი, ნ. (2020). შუამავლების როლი ლიტერატურული ურთიერთობების განვითარებაში. მთარგმნელის დღისაღმნიშვნელოვანი კრებული. თბილისი: თსუ გამომცემლობა.

სივაცენკო, გ. - Syvachenko, H. (2019). Kul'turnyy transfer – nova metodolohiya komparatyvistyky. Slovo i Chas, 3 <https://il-journal.com/index.php/journal/article/view/442/778>. [Сиваченко, Г. Культурный трансфер – нова методологія компаративістики. Слово і Час, 3. <https://il-journal.com/index.php/journal/article/view/442/778>].

ტოპერი, პ. - Toper, P. (2000). Perevod v sisteme sravnitel'nogo literaturovedeniya. Moskva: Naslediye. [Топер, П. Перевод в системе сравнительного литературоведения. Москва: Наследие].

Literary translation plays an important role in the development of both national and world literary processes. Therefore, the development of scientific research related to these processes is also very important.

Translatology, as a science of translation, studies the processes of modern translation relations in the context of multi-methodological concepts. This concept is also a topic of interest of Literary Comparative Studies. French culturologists M. Espagne and M. Werner developed the term cultural transfer, for which the transnational concept is a cultural zone. The problems of translation contacts and reception of foreign culture are studied from this angle.

According to this methodology, the focus is on transfer agents in the process of intercultural exchange. These are the people through whose efforts the knowledge about one culture is transferred and disseminated in the semiotic space of another culture. Agents include translators and other persons who can act as intermediaries. They are also called “mediators” in the Study of Literary Relations.

According to the accepted opinion in the scientific literature, the theory of cultural transfer focuses on the study of the “three forces”. These are events/processes, literary openness, and how receiver cultures prepare the ground for an impact or a new reading of a transmitted text.

References:

- Budnyy, V., Il'nyts'kyy, M.** (2008). Porivnyal'ne literaturoznavstvo. Kyiv: vydavnychi dim «Kyyevo-Mohylyans'ka akademiya». [Comparative literature criticism. Kyiv: Publishing house "Kievo-momylyanska akademya"].
- Gaprindashvili, N.,** (2020). shuamavlebis roli lit'erat'uruli urtiertobebis ganvitarebashi. mtargmnelis dghisadmi midzghvnili k'rebuli. tbilisi: tsu gamomtsemloba. [The role of mediators in the development of literary relations. A collection dedicated to the Translator's Day. Tbilisi: TSU Press].
- Syvachenko, H.** (2019). Kul'turnyy transfer – nova metodolohiya komparatyvistyky. Slovo i Chas, 3 <https://il-journal.com/index.php/journal/article/view/442/778>. [Cultural Transfer as a New Methodology of Comparative Research on the Cooperation of Cultures. Slovo i Chas, 3.] <https://il-journal.com/index.php/journal/article/view/442/778>.
- Toper, P.** (2000). Perevod v sisteme sravnitel'nogo literaturovedeniya. Moskva: Naslediye. [Translation in the system of comparative literature. Moskva: Naslediye].